

* ईतर उपयुक्त माहिती *

ग्रामपंचायत कोकणा/जमी.

महाराष्ट्रातील ग्रामपंचायत ही पंचायत राज व्यवस्थेतील सर्वात महत्त्वाची आणि खालची स्थानिक स्वराज्य संस्था आहे. ग्रामपंचायतीशी संबंधित इतर उपयुक्त माहिती खालीलप्रमाणे आहे:

१. ग्रामपंचायतीची प्रमुख कार्ये

- नागरी सुविधा: गावात रस्ते बांधणे आणि त्यांची दुरुस्ती करणे, दिवाबत्तीची (Streetlights) सोय करणे.
- आरोग्य व स्वच्छता: पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा, सार्वजनिक स्वच्छता, सांडपाण्याची व्यवस्था करणे.
- नोंदणी: जन्म, मृत्यू आणि विवाह यांची नोंद ठेवणे.
- विकास कामे: ग्रामविकास समित्या स्थापन करणे (कलम ४९).
- बाजार व यात्रा: गावातील यात्रा, बाजार आणि मेळ्यांचे आयोजन करणे.

२. ग्रामपंचायत सदस्य पात्रता (नियम)

- व्यक्ती ग्रामसभेचा सदस्य असावा.
- नाव गावाच्या मतदार यादीत असावे.
- वयाची २१ वर्षे पूर्ण असावीत.

३. महत्त्वाची प्रशासकीय माहिती

- सरपंच राजीनामा: सरपंच आपल्या पदाचा राजीनामा पंचायत समिती सभापतींकडे सादर करतात.
- तक्रार निवारण: सरपंच किंवा ग्रामसेवकाची तक्रार असल्यास, ती पंचायत समितीच्या गटविकास अधिकाऱ्यांकडे (BDO) करता येते.
- ग्रामसेवक तपासणी: ग्रामसेवकाने ठेवलेले दप्तर व लेखा, गटविकास अधिकाऱ्यांनी महिन्यातून किमान दोनदा तपासणे आवश्यक आहे.
- ग्रामसभा: प्रत्येक आर्थिक वर्षात ग्रामसभेच्या एकूण सहा सभा घेणे कायद्याने बंधनकारक आहे.

४. डिजिटल ग्रामपंचायत (e-Gram)

- ई-ग्राम सॉफ्ट (e-GramSoft): ग्रामपंचायतीचे सर्व आर्थिक व्यवहार, हिशोब आणि नोंदी पारदर्शकपणे ठेवण्यासाठी ही प्रणाली वापरली जाते.
- आपले सरकार सेवा केंद्र: या केंद्रांमार्फत ग्रामीण भागात विविध नागरी सेवा पुरवल्या जातात.
- डिजिटल वेबसाईट: आता अनेक ग्रामपंचायती स्वतःची डिजिटल वेबसाईट (उदा.

[https://grampanchayat-\[तुमचेगाव\].in](https://grampanchayat-[तुमचेगाव].in)) तयार करत आहेत.

५. कायदेशीर बाबी

महाराष्ट्र ग्रामपंचायत कायदा, १९५९: यानुसार ग्रामपंचायत कार्य करते.

- लेखा परीक्षण (Audit): कलम १३६ नुसार, ग्रामपंचायतीच्या हिशोबांची तपासणी दरवर्षी करणे आवश्यक आहे.